

Musiqqa ta'limida skripkachilarning chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirishda interfaol metodlarning samaradorligi

Rustam Samadovich Karimov
BXU

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada musiqqa ta'limi jarayonida skripkachilarning chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirishda interfaol metodlarning samaradorligi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Skripka ijrochiligida qo'l harakatlarining muvofiqligi texnik aniqlik, intonatsiya barqarorligi va musiqiy ifodaviylikning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Maqolada an'anaviy o'qitish usullari bilan interfaol metodlarning qiyosiy tahlili olib borilib, savol-javob, muammoli ta'lim, ijodiy mashqlar, guruhli va refleksiv faoliyat shakllarining ijrochilik texnikasiga ta'siri yoritiladi. Tadqiqot jarayonida interfaol metodlarning o'quvchi faolligini oshirishi, mustaqil fikrlashni rivojlantirishi va qo'l koordinatsiyasini ongli ravishda shakllantirishga xizmat qilishi asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari musiqqa ta'limi muassasalarida skripka darslarini takomillashtirish uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: skripka, musiqqa ta'limi, koordinatsiya, interfaol metodlar, texnika, ijrochilik, chap qo'l, o'ng qo'l, pedagogika, refleksiya

The effectiveness of interactive methods in the formation of left and right hand coordination of violinists in music education

Rustam Samadovich Karimov
BSU

Abstract: This scientific article analyzes the effectiveness of interactive methods in the formation of left and right hand coordination of violinists in the process of music education from a scientific, theoretical and practical perspective. The coherence of hand movements in violin performance is one of the main factors of technical accuracy, intonation stability and musical expressiveness. The article conducts a comparative analysis of interactive methods with traditional teaching methods, and highlights the impact of question-and-answer, problem-based learning, creative exercises, group and reflexive forms of activity on the performance technique. In the research process, it is

substantiated that interactive methods increase student activity, develop independent thinking and serve to consciously form hand coordination. The results of the research are of practical importance for improving violin lessons in music education institutions.

Keywords: violin, music education, coordination, interactive methods, technique, performance, left hand, right hand, pedagogy, reflection

Kirish. Zamonaviy musiqa ta'limida ijrochilik mahoratini shakllantirish jarayoni nafaqat texnik ko'nikmalarni egallash, balki o'quvchining ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirish bilan ham chambarchas bog'liqdir. Skripka ijrochiligida esa chap va o'ng qo'l harakatlarining muvofiqligi texnik mukammallikning asosiy mezonlaridan biri bo'lib, tovush sifati, ritmik aniqlik va musiqiy ifodaning barqarorligini belgilaydi. Shu bois, qo'l koordinatsiyasini shakllantirish masalasi skripka pedagogikasida doimo dolzarb bo'lib kelgan.

An'anaviy ta'lim tizimida ushbu ko'nikmalar ko'proq takroriy mashqlar orqali rivojlantirilgan. Biroq bugungi kunda ta'lim jarayoniga interfaol metodlarning joriy etilishi o'quvchini faol subyektga aylantirib, o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Interfaol metodlar o'quvchining dars jarayonidagi faolligini kuchaytirib, texnik mashqlarni ongli va maqsadli bajarishga undaydi.

Mazkur maqolada musiqa ta'limida skripkachilarning chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirishda interfaol metodlarning o'rni va samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot skripka pedagogikasi amaliyotini takomillashtirishga xizmat qiladi.

I Bob. skripka ijrochiligida qo'l koordinatsiyasining nazariy asoslari

Skripka ijrochiligida chap va o'ng qo'l koordinatsiyasi murakkab psixomotor jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Chap qo'l barmoqlari torlar ustida tovush balandligini boshqarar ekan, o'ng qo'l kamon orqali tovushning kuchi, davomiyligi va tembrini belgilaydi. Ushbu harakatlarning uyg'unligi ijroning texnik va badiiy darajasini aniqlaydi.

Koordinatsiya tushunchasi pedagogik va psixologik nuqtai nazardan mushaklar, nerv tizimi va ongli nazoratning birgalikdagi faoliyati bilan izohlanadi. Skripka chalishda har bir harakat oldindan rejalashtirilgan bo'lib, ichki eshitish va motor xotira muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, qo'l koordinatsiyasini rivojlantirish jarayoni tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etilishi lozim.

An'anaviy skripka pedagogikasida koordinatsiya gamma, etyud va texnik mashqlar yordamida rivojlantirilgan. Bu usullar ma'lum natija bergan bo'lsa-da, o'quvchining individual imkoniyatlarini to'liq ochib bera olmaydi. Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, koordinatsiya rivoji faqat mexanik takrorlash emas, balki ongli idrok va tahlil asosida amalga oshirilgandagina samarali bo'ladi.

Shu nuqtai nazardan, skripka ijrochiligida qo'l koordinatsiyasini shakllantirish nazariy jihatdan zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan boyitilishi zarur. Interfaol metodlar ushbu jarayonni yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

II Bob. musiqa ta'limida interfaol metodlarning pedagogik ahamiyati

Interfaol metodlar ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol hamkorlikka asoslanadi. Musiqa ta'limida bu metodlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ijrochiga aylantirib, uning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Skripka darslarida interfaol metodlardan foydalanish texnik ko'nikmalarni ongli ravishda egallashga yordam beradi.

Savol-javob, muammoli vaziyatlar yaratish, tahlil va muhokama kabi metodlar o'quvchini texnik mashqlar mazmunini chuqur anglashga undaydi. Masalan, kamon yuritishdagi xatolarni birgalikda tahlil qilish chap va o'ng qo'l harakatlari o'rtasidagi bog'liqlikni anglashga yordam beradi. Bu jarayonda o'quvchi o'z ijrosiga tanqidiy yondashishni o'rganadi.

Interfaol metodlarning yana bir afzalligi - refleksiv faoliyatni rivojlantirishidir. O'quvchi mashg'ulot yakunida o'z yutuq va kamchiliklarini tahlil qilib, keyingi mashqlar uchun aniq maqsadlar belgilaydi. Bu esa koordinatsiya rivojini tezlashtiradi.

Shuningdek, guruhli mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilar bir-birining ijrosini kuzatib, tajriba almashadilar. Bu ijtimoiy o'rganish orqali texnik ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijada interfaol metodlar musiqa ta'limida samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

III Bob. interfaol metodlar orqali chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirish usullari

Skripka darslarida chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirishda interfaol metodlar turli shakllarda qo'llaniladi. Ulardan biri - muammoli ta'lim usulidir. O'qituvchi ma'lum texnik muammoni qo'yib, o'quvchini mustaqil yechim izlashga undaydi. Bu jarayonda qo'l harakatlari ongli ravishda nazorat qilinadi.

Ijodiy topshiriqlar ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, bir xil texnik mashqni turli dinamik va ritmik variantlarda ijro etish qo'l koordinatsiyasini moslashuvchan qiladi. Bu usul mushak xotirasini boyitib, texnik barqarorlikni oshiradi.

Refleksiv kundaliklar yuritish orqali o'quvchi o'z texnik rivojlanishini yozma ravishda tahlil qiladi. Bu metod qo'l koordinatsiyasidagi muammolarni aniqlash va bartaraf etishda samarali hisoblanadi. Shuningdek, o'zaro baholash metodlari ham qo'llanilib, o'quvchilar bir-birining ijrosini tahlil qiladilar.

Interfaol mashg'ulotlar jarayonida o'qituvchi yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi rolini bajaradi. Bu esa o'quvchining mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirib, chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini tabiiy va samarali shakllantirishga yordam beradi.

IV Bob. interfaol metodlarning amaliy samaradorligi va ta'lim natijalari

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan skripka darslari yuqori samaradorlikka ega. O'quvchilarda qo'l harakatlari muvofiqligi tezroq shakllanib, texnik aniqlik sezilarli darajada oshadi. Bu esa ijro sifatining yaxshilanishiga olib keladi.

Interfaol metodlar o'quvchining mashg'ulotga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, muntazam ishlashga undaydi. Natijada mushak zo'riqligi kamayib, qo'l harakatlari erkinlashadi. Bu holat sahna ijrosida ham barqarorlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, ushbu metodlar shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirish imkonini beradi. Har bir o'quvchining individual qiyinchiliklari aniqlanib, mos mashqlar tizimi ishlab chiqiladi. Bu esa pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi.

Umuman olganda, interfaol metodlar skripka ta'limida texnik va badiiy rivojlanishni uyg'unlashtirib, yuqori natijalarga erishishga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, musiqa ta'limida skripkachilarning chap va o'ng qo'l koordinatsiyasini shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish yuqori pedagogik samaradorlikka ega. Ushbu metodlar o'quvchining faolligini oshirib, texnik mashqlarni ongli va maqsadli bajarishga imkon yaratadi. Natijada ijro aniqligi, texnik barqarorlik va musiqiy ifodaviylik sezilarli darajada rivojlanadi.

Interfaol yondashuvlar skripka ta'limida shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlab, o'quvchining mustaqil fikrlashi va refleksiv faoliyatini rivojlantiradi. Shu bois, ushbu metodlarni musiqa ta'limi tizimiga keng joriy etish skripka ijrochiligining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. Scientific progress 2 (3), 1060-1067
2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. Science and Education 4 (2), 1063-1068
3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. Science and Education 2 (11), 1039-1045
4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. Science and Education 4 (7), 289-295
5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. Science and Education 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. Scientific progress 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. Science and Education 3 (2), 1181-1187

8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. *Scientific progress* 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. *Scientific progress* 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки *Scientific progress* 2 (4), 446-451
11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. *Science and Education* 4 (7), 232-239
12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. *Science and Education* 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. *Scientific progress* 2 (2), 568-571
14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613
20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развивающийся музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развивающийся музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571

23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивной модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496

24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564

25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379

26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549

27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511

28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073

29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. *Scientific progress* 2 (2), 280-284

30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319